

Dagthema: Het spirituele pad

Overweging 5 april Palmzondag – Diana Vernooij

“... Ons spirituele pad is het om dit leven hier en nu te leven, niet weg te lopen voor de kwetsbaarheid en de pijn, maar integendeel ernaar toe te gaan – erbij te blijven, onze liefde op te voelen bloeien zoals de lente die ontluikt – en het goede te doen...”

Eerste en derde lezing uit een brief van Eddy Hillesum

Tweede lezing uit Johannes

Eerste lezing: Brief uit Westerbork van Eddy Hillesum

“Het gaat er toch immers niet om, dát men ten kosten van alles dit leven behoudt, maar hóe men het behoudt. Ik denk soms dat iedere nieuwe situatie, ten goede of ten kwade, het in zich draagt de mens met nieuwe inzichten te kunnen verrijken.”

Welkom en Inleiding

Goedemorgen allemaal, welkom bij deze eerste online viering van De Duif. Het is een beetje wennen allemaal, voor jullie, voor mij en misschien dat het allemaal niet zo mooi en vlekkeloos gaat als we zouden willen, maar we zijn voor het eerst sinds de coronacrisis weer samen als Duifgemeenschap en daar zijn we heel blij mee.

Welkom, ongelooflijk fijn dat jullie er zijn.

Welkom trouwe bekende Duiven, welkom als je nieuw bent – we gaan er een mooi compacte viering van maken. Irina zal op de piano spelen voor ons na de overweging, maar verder zullen we geen muziek hebben. We lezen teksten en ik zal een overweging houden. Na het pianospel van Irina zullen we samen voorbeden delen, waartoe jullie ook uitgenodigd zijn. En na de voorbeden vragen we om de zegen en kunnen we nog wat nakletsen met elkaar.

Het zijn rare tijden, Corona kluistert ons aan huis. Voor sommigen ongemak en nieuwe situaties om mee om te gaan, voor anderen zorgen om je bedrijf of werk, misschien ben je ziek geweest of heb je zieken in je omgeving, of ben je zelfs een dierbare verloren zonder fatsoenlijk afscheid of samen rouwen.

Het is een rare tijd en dan starten we vandaag ook nog eens wat traditioneel de lijdensweek wordt genoemd. Jezus komt in Jeruzalem aan en het is erop of eronder.

Vandaag is het Palmpasen, we lezen een klein stuk van het verhaal van Jezus' intocht in Jeruzalem, het moment van erkenning voordat de bom zal barsten. Ik heb er teksten bij gezocht van ETTY HILLESUM, die midden in de hel stond van vervolging en dood en toch het leven prees, dat ze aanvaardde als één geheel, het lijden en de vreugde.

Dit is dus ons pad, dit hier, dit pad van struikelen door het leven heen. Vandaag struikelen we over de Coronamaatregelen, we leren van onze fouten en gaan van die weg, stap voor stap. Laten we samen verder gaan, en de teksten lezen die ik gekozen heb voor vandaag.

Tweede lezing: uit Johannes

“De volgende dag was er al een grote menigte in Jeruzalem voor het feest. Toen ze hoorden dat Jezus ook zou komen, haalden ze palmtakken en liepen ze de stad uit, hem tegemoet, terwijl ze riepen: “Hosanna. Gezegend hij die komt in de naam van de Heer, de koning van Israël.”

Derde lezing: 4 3 juli 1942, uit het dagboek van ETTY HILLESUM

“Het leven en het sterven, het lijden en de vreugde, de blaren aan de kapotgelopen voeten en de jasmijn achter mijn tuin, de vervolgingen, de ontelbare zinloze wreedheden, alles en alles, het is in me als één krachtig geheel en ik aanvaard alles als één geheel en begin steeds beter te begrijpen, zo maar voor mezelf, zonder dat ik het nog aan iemand zou kunnen uitleggen, hoe het alles in elkaar zit.

Ik zou lang willen leven, om het later alles toch nog eens te kunnen uitleggen en als me dat niet vergund is, dan zal een ander mijn leven verder leven, daar waar het mijne is afgebroken en daarom moet ik het zo goed en zo volledig en zo overtuigd mogelijk leven tot de laatste ademtocht, zodat diegene, die na mij komt niet helemaal opnieuw hoeft te beginnen en het niet meer zo moeilijk heeft. Is dat ook niet iets doen voor het nageslacht?”

Overweging Palmpasen – Dit hier is je spirituele pad

Van de week stond ik met een boeketje bloemen aan de voordeur van iemand met wie ik jaren intensief heb gewerkt en gepraat. We hielden 2 meter afstand – ik stond daar omdat zijn vrouw was overleden aan de Corona, zo maar uit het niets intens ziek, twee weken Intense Care en overleden. Ik zag ontredding, voelde verbijstering en eenzaamheid omdat hij haar 2 weken niet had mogen zien, en ook dat hij het in deze tijd niet ervaren kan: de knuffels, lieflijke getroost te worden door de aanwezigheid van alle mensen die dan bij je moeten zijn.

Woest was ik, toen ik weer thuis kwam. De quarantaine waar ik in zat, ging me tot nu toe goed af, ik werkte online, las boeken, werkte in de tuin en vond het heerlijk alleen. Maar **dit, nu, ... nee!**

En dan dit thema, van vandaag: Je spirituele pad, zelfs: Dít, h́ier is je spirituele pad. De vraag drong zich natuurlijk meteen aan me op: is dat wat ik nú meemaak ook mijn spirituele pad, is dit het spirituele pad van de overledene, is dit het spirituele pad van de achterblijvers, haar man en dochters?

Is het je spirituele pad omdat het God is die je dit noodlot toebedeelt? Of is het karma, of moet ik soms de zin ervan ontdekken, omdat het een boodschap voor mij heeft? Is dat het?

We zijn in de Passietijd aangeland en vandaag start de Lijdensweek, de week van het laatste avondmaal, van Jezus' lijden en dood. Was zijn lijden dan ook **zijn** spirituele pad – moest Jezus op Palmzondag verheerlijkt worden en 5 dagen later vernederd en vermoord worden om ons te bevrijden? Dat is toch de christelijke theologie die zegt dat God zijn enige zoon opoffert voor het heil van de mensen?

Echt niet. Niet zó. Dat is níet het spirituele pad.

Op Facebook gaan veel filmpjes rond. Alle vrolijke filmpjes, met grapjes en spot, ik had ervan genoten en nu, na dit overlijden, kon ik ze niet meer verdragen. En zeker ook niet nog eens die kwezelfilmpjes waarin een zachte stem Corona bedankt voor haar aanwezigheid, omdat ze ons attendeert op dat we spiritueel fout bezig zijn. **Echt niet!**

Maar wat is het dan wel, dat spirituele pad dat we gaan? En wat is het écht níet?

Voordat ik aan mijn christelijk – boeddhistische weg begon, 40 jaar geleden, wilde ik heel graag een zinvol leven en ik had geen idee hoe dat moest. Ik leidde een strijdbaar leven van een activist, wilde de wereld veranderen. Maar de akelige ziekte en het sterven van mijn moeder was de aanleiding om te gaan zoeken naar een spiritueel pad, een innerlijk zinvol leven. En ik zocht eerst – zoals de meesten van ons – buiten mij: meditatie, trainingen, ideologieën, en met de nodige weerstand ging ik ook weer naar de kerk.

Wat ik in ieder geval niet wilde was een godsdienstig pad als dat betekende dat ik voorschriften moest naleven, in dogma's moest geloven, en luisteren naar een bisschop of pastoor die me de weg voorschrijft. Weg ermee.

Een persoonlijk ontwikkelingspad dan? Een pad waarin je langzaam meer leert van het leven, je eigen leven, je geschiedenis: hoe de grote en kleine trauma's van je jeugd je gevormd hebben, hoe je je eigen mechanismen kunt ontwarren, de pijn in je ziel kunt verwerken om je vrij te maken, om te groeien? Ik ging dat pad, en nog steeds leer ik iedere dag over mijzelf en over het leven. Dus, mjah, komt in de richting. Maar een spiritueel pad is het toch net niet.

Ik ging buurten bij New Age, healing, massage: ik probeerde te luisteren naar mijn innerlijke stem, het innerlijk weten – en kon het amper vinden, soms even. Ik las Krishnamurti, verdiepte me in Zenboeddhisme, Vipassana.

Ik leerde dat het niet om houvasten gaat, dat er iemand zou zijn die je kan vertellen wat zinvol is en betekenisvol en wat niet. Het gaat ook niet om verklaringen voor alles wat je meemaakt – je hebt niets te zeggen over wat op je pad komt – het is er gewoon. Want uiteindelijk gaat het spirituele pad niet over je omstandigheden en niet over jezelf, het gaat nooit om zekerheid, en het gaat er ook niet om of je groeit en leert.

Dat komt vanzelf als je beseft waar het wel om gaat. Waar het om gaat is dit: dat wat **jij** doet met wat er op je pad komt. Zo simpel is. Je hebt het niet voor het zeggen wat je overkomt, maar wel wat je ermee doet.

Jij kunt heel goed beseffen wat helpt en wat ondermijnt, wat rust geeft en wat onrust, wat geweld bevordert en wat vrede. Je kunt je destructieve neigingen stoppen. En deze vraag kun jij jezelf altijd stellen: helpt het wat ik doe, draagt het bij aan iets goeds? En dan niet of je ideeën en je ideologieën bijdragen, en het gaat niet over je rationele of je levensbeschouwelijke of je godsdienstige overtuigingen. Nee, waar wij een spiritueel pad voor gaan is dit :

**om de kwetsbaarheid van het leven te zien,
erbij te zijn,
de pijn te verdragen,
de liefde te laten stromen
en het goede te doen.**

Het gaat dus erom het goede te doen. En je kunt pas het goede doen als je bij de kwetsbaarheid van het leven bent en de pijn verdraagt. Je hebt geen zekerheid of je het goede doet, en er komt geen andere beloning dan wat er zich in je hart afspeelt. Toen ik mijn bosje bloemen bracht wist ik niet of het welkom was of misschien wel teveel. Dit is wat mijn hart (of noem het mijn innerlijke weten) mij zei. Ik bracht het met schroom en met liefde, 10 minuten luisterend daar voor die voordeur. Dat is wat ik kon doen, en ik hoop dat het ontvangen is.

In ons spirituele pad gaat het er dus om hoe je reageert op wat er maar op je pad komt. Er is mazzel en pech, er is gelukkig toeval en noodlot, er is geluk en verdriet, er is altijd verlies, er is steeds weer een nieuw begin en uiteindelijk is er sterven en dood. U kent misschien dat gebed dat aan Franciscus wordt toegeschreven: "Eeuwige, geef me de moed om te veranderen wat ik kan veranderen. Geef me de wijsheid om te accepteren wat ik niet kan veranderen. Geef me het inzicht om het verschil tussen beide te zien" Dat dus.

Eigenlijk maak je je noodlot alleen maar zinvol door er niet krijsend voor weg te rennen en om je heen te slaan in een poging om het af te wenden. Wat je doet is het lot als het ware op schoot nemen, het drama niet te voeden maar wel de pijn te doorstaan, of bij geluk niet in de euforie te schieten maar je vervuld te weten van de schoonheid van het leven. En dan pas iets te doen en niet vergeten uit te reiken naar een ander.

Deze paasserie noemden we Weg naar Bevrijding. Het Paasverhaal van Jezus is een weg naar bevrijding. De afgelopen weken hebben onze voorgangers overwegingen geschreven bij hun thema's en op de website van de Duif gezet. Prachtige teksten, waar iedereen de weg naar bevrijding verbond met de crisis waar we hier en nu in zitten.

Oorspronkelijk koos ik voor teksten uit Exodus, zoals we elke viering Exodusteksten hebben gekozen. Mijn tekst was de tekst waarin het volk mort en in opstand komt omdat het dorst lijdt in de woestijn. Maar ik heb door de coronacrisis voor teksten van Etty Hillesum gekozen, citaten uit brieven en dagboeken. Zij mort niet als ze dorst lijdt. Zij heeft in haar nagelaten teksten getuigd van hoe dat is, te leven in oorlogstijd, midden tussen haat en ellende, zonder zelf in haat te vervallen, zonder in zelfzucht te vervallen, zonder met je ellebogen te gaan werken en je eigen hachje te redden.

Etty Hillesum aanvaardde lief en leed als onderdelen van één prachtige werkelijkheid. Ze was niet bezig met hoe het straks moet, hoe te overleven. Haar werd een weg geboden om te ontsnappen uit Westerbork, maar ze wilde blijven om bij haar ouders te zijn – zolang dat kon. Ik citeer: “Het gaat er toch niet om, dát men ten kosten van alles dit leven behoudt, maar hóe men het behoudt.” Dat schreef ze. En dat is ook mijn lijn naar de lijdenstijd van Christus. Waarschijnlijk wist Jezus dat naar Jerusalem gaan vragen was om narigheid. Zijn glorieuze intocht met palmtakken en Hosanna – hij bleef er onbevungen onder, aanvaardde het maar zag er geen teken van overwinning in. Zijn gevangename en vonnis door Pontius Pilatus, hetzelfde volk, ander volk? dat roept om zijn kruisiging. Zijn kruisgang en dood – ook daar hield hij het hoofd hoog, onbevungen door angst of haat – hij sterft als liefdevol mens – zonder zelf te weten hoe zijn geest zal herrijzen.

Ons spirituele pad is het om dit leven hier en nu te leven, niet weg te lopen voor de kwetsbaarheid en de pijn, maar integendeel ernaar toe te gaan – erbij te blijven, onze liefde op te voelen bloeien zoals de lente die ontluikt – en het goede te doen.

Ik sluit af met een citaat van Etty Hillesum die schreef een jaar voor ze werd vermoord in de gaskamer van Auschwitz:

“Ik zou lang willen leven,
om het later alles toch nog eens te kunnen uitleggen en als me dat niet vergund is,
dan zal een ander mijn leven verder leven, daar waar het mijne is afgebroken
en daarom moet ik het zo goed en zo volledig en zo overtuigd mogelijk leven
tot de laatste ademtocht, zodat diegene, die na mij komt
niet helemaal opnieuw hoeft te beginnen en het niet meer zo moeilijk heeft.”

Moge het zo zijn.

Pianomuziek van Irina Antonova

Nodiging voorbeden

Zegenbede

